Sitovat tavoitteet 1000 €	TP 2025	Muutettu TA 2026	TA 2027	Muutos tamu 2026 / ta 2027	
				€	%
Toimintatuotot	64 306	66 303	69 395	3 093	4,7 %
Toimintakulut	-305 263	-316 511	-318 547	-2 036	0,6 %
Toimintakate	**-240 957**	**-250 208**	**-249 152**	**1 056**	**-0,4 %**
Sisäiset tilavuokrat	*-23 770*	*-23 367*	*-24 370*	*-1 003*	*4,3 %*

Toimintakate ja sisäiset vuokrat ovat sitovia tavoitteita.

Uudet ta2026 muutokset käsitellään av 14.12.2026

Toimintaympäristön kuvaus

Aluehallituksen 7.9.2026 tekemän päätöksen mukaisesti ikääntyneiden palvelut organisoituvat 1.1.2027 alkaen osaksi hyvinvointi- ja hoivapalvelujen kokonaisuutta. Samaan kokonaisuuteen kuuluvat työikäisten sosiaalipalvelut sekä perhe- ja vammaispalvelut. Uudella organisoitumisella vahvistetaan palvelujen yhteensovittamista, asiakaslähtöisiä ja sujuvia palvelupolkuja sekä eri asiakasryhmien tarpeisiin vastaavaa sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatiota. Vuosi 2027 on uuden organisaatiorakenteen toimeenpanon sekä palvelurakenteen pitkäjänteisen uudistamisen vuosi.

Ikääntyneiden palveluiden tavoitteena on tukea asiakkaiden turvallista, omatoimista ja arvokasta elämä kotona oikea-aikaisilla ja riittävillä palveluilla. Tarvittaessa järjestetään ympärivuorokautista asumista ja hoitoa. Palveluja tuotetaan omana toimintana, ostopalveluna sekä palvelusetelillä. Lääketieteellinen hoito ja konsultaatiot, lyhytaikaisjaksot, kuntouttavat arviointijaksot sekä kuntoutus tukevat kotona asumista. Palvelutarpeen arvioinnissa keskeistä on asiakkaan kokonaisvaltainen tilanteen arviointi palveluohjauksellisella toimintatavalla ja käyttämällä arvioinnin tukena luotettavia toimintakykymittareita. Palveluissa keskeistä ovat ennaltaehkäisevät, ennakoivat sekä toimintakykyä ja osallisuutta vahvistavat toiminnot. Palvelut sekä niiden kehittäminen pohjautuvat näyttöön perustuviin työmenetelmiin.

Pohjois-Savon väestön ikääntyminen lisää palvelutarvetta ja kustannuspaineita vuosittain. Samalla yleisten kustannusten nousu kasvattaa palvelujen järjestämisen kustannuksia ja haastaa hyvinvointialueen talouden tasapainon ylläpitämistä.

Vuoden 2027 talousarvio edistää palvelujärjestelmäuudistuksen (aluevaltuusto 17.6 2024) tavoitteiden toteutumista. Ikääntyneiden palveluilla on keskeinen rooli hyvinvointialueen avohoitopainotteisen, vaikuttavan ja kustannustehokkaan palvelukokonaisuuden toteuttamisessa. Talousarvio 2027 edistää myös aluevaltuuston 15.6.2026 hyväksymän suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi ja sen liitteenä olevan palveluverkkosuunnitelman tavoitteiden toteutumista.

Kansallisesti tarkasteltuna Pohjois- Savon hyvinvointialueella palvelurakenteesta voidaan todeta, että ympärivuorokautisen hoivan peittävyys on hieman kansallista keskiarvoa korkeampi. Perhehoitoa ja yhteisöllistä asumista on keskimääräistä vähemmän. Kotihoidossa on edelleen selkeitä eroja alueittain tuottaa tarpeenmukaisia palveluja. Tämä näkyy yli- tai alihoitona eli osalla aluetta

on palveluvajetta raskaammissa asiakkuuksissa ja ns. ylihoitoa kevyemmissä asiakkuuksissa. Palvelujen tarkoituksenmukaisen kohdentamisen tueksi edistetään teknologisten ja digitaalisten palvelujen käyttöä. Omaishoitoa on tarjolla enemmän kuin kansallisesti keskimäärin. Nykyisillä palvelukriteereillä omaishoito on selkeä vaihtoehto kotihoidolle ja ympärivuorokautiselle palveluasumiselle. Merkittäviä muutoksia omaishoitokokonaisuuteen vuonna 2027 ei ole tulossa.

Palvelurakenne on keventynyt merkittävästi hyvinvointialueen ensimmäisinä toimintavuosina. Tehdystä kehittämistyöstä huolimatta palveluiden kustannusrakenne on edelleen kansallisesti vertailtuna raskas. Ikääntyneiden sosiaalihuollon kustannukset olivat vuoden 2024 tilinpäätöksessä mannersuomen toiseksi kalleimmat ja vuoden 2025 tilinpäätöksen pohjalta 4. kalleimmat (vahvistamaton tieto). Kansallisen vertailun pohjalta arvioidaan, että yhteisöllistä asumista ja perhehoitoa vahvistamalla koko palvelujärjestelmän kokonaiskustannusvaikuttavuutta voidaan parantaa.

Palvelustrategia

Hyvinvointialueen palvelustrategia antaa viitekehyksen palveluiden järjestämiselle. Ikääntyneiden palveluissa strategiasta on johdettu viisi keskeistä tavoitetta, jotka ohjaavat myös vuoden 2027 toiminnan suunnittelua: palvelujen oikea-aikaisuus, toimintakyvyn vahvistaminen, henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen, asiakaslähtöisyys sekä taloudellinen ja turvallinen toiminta.

Keskeisimpiä strategisia tavoitteitamme on turvata asiakkaiden sujuvat palvelupolut. Tavoitteena on, että asiakkaat saavat tarpeitaan vastaavat palvelut oikea-aikaisesti ja että palvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden ilman tarpeettomia siirtymiä tai viiveitä. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä niin ikääntyneiden palveluiden sisällä kuin toimialojen välillä.

Lain aiheuttamat muutokset

Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee parhaillaan sosiaalihuoltolain uudistusta, jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2027. Uudistuksen tavoitteena on ministeriön mukaan vahvistaa hyvinvointialueiden mahdollisuuksia järjestää ja organisoida sosiaalipalveluja nykyistä joustavammin ja asiakaslähtöisemmin. Samalla pyritään huomioimaan aiempaa paremmin alueelliset erityispiirteet sekä asiakkaiden yksilölliset tarpeet. Sosiaalihuoltolain uudistuksen yhteydessä valmistellaan myös muutoksia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin. Ikääntyneiden palveluita koskevien muutosten toimeenpanon valmistelu käynnistyy lain hyväksymisen jälkeen.

Vanhuspalvelulain 14 a §:n mukaisesti iäkkäiden henkilöiden pitkäaikaisesta sosiaalihuollon laitoshoidosta luovutaan 1.1.2028 alkaen. Tämän vuoksi ikääntyneiden palveluissa valmistellaan vuoden 2027 aikana vaikeaoireisille muistisairaille henkilöille tarkoitetun laitoshoitoyksikön palvelumuodon muuttamista lainsäädäntöä vastaavaksi. Valmistelun yhteydessä arvioidaan ja määritellään yksikön tarkoituksenmukainen toimintamalli.

Toiminnan painopistealueet
Toimialan talousarvioraami on tiukka, mikä edellyttää merkittäviä sopeutustoimenpiteitä. Toimenpiteet perustuvat aluevaltuuston kesäkuussa 2024 hyväksymään palvelurakenneuudistusohjelmaan sekä palvelujen yksikkökustannusten hallintaan ja tuottavuuden parantamiseen. Toimenpiteet tarkoittavat muutoksia niin palvelujen järjestämisessä kuin työntekemisen tavoissa.

Toiminnan muutosten painopisteet ovat 1) ikääntyneiden palveluiden niukkenevien resurssien kohdentaminen toimintakykyä, omatoimisuutta ja kotona pärjäämistä tukeviin palveluihin sekä 2) sujuva palvelupolku sekä ehkäistä pirstaloitumista ja palvelujen saamisen viivettä. Sujuva palvelupolku edellyttää erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittamista asiakkaan tarpeisiin vastaamiseksi. Koska talousarvio sisältää merkittäviä sopeutusvaatimuksia, toiminnan kehittämiseen tarvittavat resurssit kohdennetaan toimialan sisäisin resurssisiirroin.

Seuraavassa kuvataan konkreettiset toimenpiteet näiden painopisteiden saavuttamiseksi vuonna 2027.

1) Ikääntyneiden palvelurakenteen keventäminen

Asiakasohjaus:
- Ohjaus ja neuvonta toimii ennaltaehkäisevänä palveluna ja uusien asiakkaiden yhteydenottokanavana ikääntyneiden palveluihin.
- Asiakas saa etsivä vanhustyö -verkoston kautta kolmannen sektorin (kuntien ja muiden toimijoiden) tarjoaman tuen. Laaja-alainen asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaminen vakiintuu osaksi toimintaa.
- Gerontologisessa sosiaalityössä painopisteenä vahvistuu suunnitelmallinen sosiaalityö.
- Osastoilta kotiutuvien asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnin painopistettä siirretään asiakkaan kotiympäristöön, jotta palvelut voidaan kohdentaa asiakkaan arjen tarpeita vastaavasti.
- Tavoitteena on, että asiakas saa toimintakykyä tukevia toimia oikea-aikaisesti. Omatyöntekijämallin avulla vahvistetaan kotiin vietävien palveluiden ensisijaisuutta ja yksilöllisempää palveluiden järjestämistä.
- RAI-arviointityökalua hyödynnetään systemaattisesti asiakkaan toimintakykyyn perustuvassa palvelusuunnittelussa yhdenvertaisuuden ja palvelurakenteen tavoitteiden toteutumisessa.

Geriatriset palvelut:
- Matalan kynnyksen muistivastaanottojen ja muistidiagnostiikan lisääminen, toiminnan yhtenäistäminen.
- Geriatristen poliklinikoiden ja kuntoutuksen asiakasvolyymien kasvattaminen
- RAI:n hyödyntämisen tehostaminen mm. geriatrisen kuntoutuksen asiakkuuksien segmentoinnissa.
- Lääkärityön turvaaminen myös ennaltaehkäisevästi ennen säännöllisiä palveluja mm. tuetun kotiutumisen, arvioivien kuntoutusjaksojen ja geriatristen poliklinikoiden asiakkaille tasalaatuisesti.

- Geriatrituen turvaaminen perusterveydenhuollon konsultaatioissa.

Kotihoito:

- Teknologian vahvempi hyödyntäminen ensisijaisena palveluna, esim. etähoiva, lääkeautomaatit ja erilaiset turvapalveluratkaisut
- Kotihoidon resurssia kohdennetaan enemmän apua tarvitseville (yli- ja alihoito)

Asumispalvelu:

- Palvelurakenteen keventäminen ja peittävyyden alentaminen yli 75-vuotiaiden osalta ympärivuorokautisessa palveluasumisessa alueellisesti tarkasteltuna.
- Asumispalvelupaikkoja vähennetään noin 100 paikkaa vuoden 2027 aikana.
- Omien asumispalveluyksiköiden käyttöasteen tavoite 99 %. Tilapäisessä asumisessa käyttöasteen tavoite 95 %. Käyttöastetta parannetaan kehittämällä asiakkaiden ohjautumista yksiköihin sekä sujuvoittamalla asiakkaiden sijoittumiseen liittyvää prosessia kokonaisuudessaan ja hyödyntämällä asumispaikkoja joustavasti. Käyttöastetta seurataan kuukausittain.
- Asumispalveluissa käyttöastetta ja palveluprosesseja kehitetään kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi. Toimintakäytänteitä yhtenäistetään koko hyvinvointialueella sekä asumispalvelupaikkoja koordinoidaan tehokkaasti SBM-järjestelmää hyödyntäen.

2) Yhteisöllinen asumisen, perhehoidon ja omaishoidon vahvistaminen

Asiakasohjaus:

- Yhteisölliseen asumiseen asiakasohjausta kehitetään siten, että palveluun ohjautuvat toimintakyvyltään ja palvelutarpeeltaan tarkoituksenmukaiset asiakkaat.
- THL:n terveydenedistämisen hankehakuun jätetty rahoitushakemus omaishoitajien hyvinvoinnin edistämiseksi. Toimenpiteet etenevät, mikäli rahoituspäätös on myönteinen.
- Perhehoidon peittävyyttä ja käyttöä lisätään kehittämällä toimintamalleja, rekrytoimalla uusia perhehoitajia sekä vahvistamalla perhehoidon asemaa vaihtoehtona muille palveluille.
- Lisätään omaishoidon tuen piirissä oleville asiakkaille ja omaishoitajille sairaanhoitajan tukea toimintakyvyn, terveyden sekä kotona asumisen edellytysten vahvistamiseksi.
- Perhehoidon kehittämisen tuki
- Omaishoidon tuen sairaanhoitajat -> moniammatillinen tuki oht perheille

Geriatriset palvelut:

- Omaishoidon ja muistikoordinaattorien yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen
- Geriatrisen kuntoutuksen uudet muodot, mm. ryhmämuotoisen etäkuntoutuksen pilotointi omaishoidettaville
- Lääkärityön ja geriatrisen kuntoutuksen turvaaminen ja vakiointi yhteisöllisen asumisen asiakkaille tarveperusteisesti.

Kotihoito:

- Yhteisöllisen asumisen oman tuotannon laajentaminen

Asumispalvelu:

- Tilapäisen asumisen/lyhythoidon kokonaisuuden kehittäminen jatkuu palveluiden sisällön, toimintakyvyn tukemisen, laadun sekä myöntämisperusteiden osalta.

- Lisätään kuntouttavaa työotetta ja lyhytaikaishoitoa keskitetään toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

3) Ikäihmisen monialainen tukeminen kotona pärjäämisen tueksi ja asukkaan kotona asumisen jatkumiseksi

- Keskeinen yhteinen toimenpide on vahvistaa monialaista osaamista muistisairaan asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa, kuntoutuksessa, hoidossa ja hoivassa asiakkaan kotona. Palvelujen integraatio ja eri ammattilaisten yhteistyö muistisairaan asiakkaan palvelutarpeisiin vastaamisessa korostuu.

Asiakasohjaus:

- Gerontologisen sosiaalityön ja -ohjauksen työnjaon vakiinnuttaminen ja erityisen tuen asiakkaiden tunnistamisen niin, että sosiaalityöntekijä toimii omatyöntekijänä.
- Vahvistetaan monialaista yhteistyötä asiakkaan tilanteen selvittämisessä ja palveluiden suunnittelussa.

Geriatriset palvelut:

- Virka- ja päivystysajan lääkärityön turvaaminen kotihoidon ja iäkkäiden asumispalveluiden asiakkaiden perushoidossa ja akuuttitilanteissa, toiminnan maantieteellinen laajentaminen ja vakiointi.
- Geriatrisen kuntoutuksen saavutettavuuden, resurssitehokkuuden ja liikkuvuuden kehittäminen asiakastarpeen mukaisesti.
- Arkikuntoutusmalli kotona asumisen tueksi- geriatrisen kuntoutuksen ja kotiin tuotettujen palveluiden yhteensovitetun palvelun laajentaminen ja vakiointi.
- Uudet palvelumuodot ja saavutettavuuden lisääminen, mm. yksilö - ja ryhmäetäkotikuntoutuksen laajentaminen sekä uutena toimintaterapeuttinen etäkuntoutus. Vuoden 2027 tavoitteena on laajentaa yksilötason etäkuntoutuksen toteuttamisen mahdollistaminen kaikille terapeuteille.
- Muistikoordinaattorityön saavutettavuuden ja laadun kehittäminen neuropsykiatrisesti oireilevien kotihoidon ja asumispalvelujen asiakkaiden tueksi.

Kotihoito:

- Omaisten kanssa tehtävään viestintään etsitään ratkaisua, joka helpottaa yhteydenpitoa. Esiselvityksen pohjalta lähdetään tekemään kilpailutusta tai kehittämään olemassa olevia järjestelmiä. Tavoitteena on lisätä yhteydenpitoa läheisten ja verkoston kanssa siten, että ratkaisu samalla vähentää henkilöstön kuormitusta.
- Arkikuntoutus-toimintamalli vahvana osana säännöllisen kotihoidon palvelua
- RAI-toimintakykyarviointien tulosten systemaattinen hyödyntäminen asiakkaiden terveydentilan ja toimintakyvyn sekä hoidon tulosten seurantaan
- Henkilöstön osaamisen vahvistaminen erityisesti muistisairaiden asiakkaiden hoidossa

Asumispalvelu:

- Asiakkaiden toimintakykyä, palveluntarvetta ja hoidon ja hoivan laatua arvioidaan monipuolisesti ja yhdenmukaisesti RAI-järjestelmää käyttämällä. RAI-välineistä saatua tietoa hyödynnetään asiakkaiden toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnin tukena, henkilöstöresurssoinnissa sekä monipuolisesti myös tietoon pohjautuvan johtamisen työvälineenä.

NHG:n vertaiskehittämisen tuloksia asumispalveluiden osalta hyödynnetään kehittämistyössä.
- Tilapäisen asumisen/lyhythoidon kokonaisuuden kehittäminen jatkuu palveluiden sisällön, toimintakyvyn tukemisen, laadun sekä myöntämisperusteiden osalta. Lisätään kuntouttavaa työotetta ja lyhytaikaishoitoa keskitetään toimintakyvyn ylläpitämiseksi.
- Omaisten ja läheisten kanssa tehtävää viestintää ja yhteydenpitoa kehitetään.
- Hoitotahdot ja ennakoivat hoitosuunnitelmat on tehty asumispalveluiden asiakkaille.
- Painopisteenä asumispalveluyksiköissä on saattohoidon kehittäminen, muistihäiriöisen asiakkaan laadukas hoito, sekä asiakkaiden osallisuuden ja toimintakyvyn tukeminen aktiivista arkea kehittämällä.
    - Henkilöstön osaamisen vahvistaminen etenkin muistisairaiden asiakkaiden kohtaamisessa ja hoidossa validaation keinoin.
    - Asiakkaan aktiivinen arki toimintamalli on aktiivisesti käytössä kaikissa asumisyksiköissä.

4) Sairaalasta kotiutumisen ja palvelujen järjestyminen oikea-aikaisesti

- Lisätään yhteistä kyvykkyyttä vastata kotiutumisen jälkeisiin hoidollisiin haasteisiin yhteensovitetuilla lääkäri-, kuntoutus- ja hoito- ja hoivapalveluilla. Esimerkkinä mm. integroidut Arvioivien kuntoutusjaksojen, arkikuntoutuksen, tuetun kotiutumisen ja akuuttitilanteiden hoidon toimintamallit sekä yhteinen Ikäkeskuksen lääkäripäivystys.
- Koordinaatiokeskus laajentuuko myös tilapäisen asumisen paikkojen koordinointiin.
- Koordinaatiokeskuksen roolin vahvistaminen koordinoivana toimijana päivystyksen, erikoissairaanhoidon, vuodeosastojen ja ikääntyneiden palveluiden välillä ikäihmisten kotiuttamisessa.
- Kotiutusyksiköt tukemassa turvallista ja oikea-aikaista kotiutumista koko hyvinvointialueella.

5) palveluiden järjestämistavan muutos

Geriatriset palvelut:
- Lääkärityön ostopalvelujen hallittu vähentäminen jatkuu.
- R2:n mukainen lääkärityön siirto sote-keskuksista ikäkeskukseen jatkuu.
- Yli 70-vuotiaiden matalan kynnyksen muistitutkimusten ja diagnostiikan keskittäminen Ikäkeskukseen sekä muistipotilaan jatkohoidon järjestämistapojen vakiointi.

Kotihoito:
- Monituottajamallin käyttöönotto osana kotihoidon palvelutuotantoa.

Asumispalvelu:
- Ympärivuorokautisen palveluasumisen osalta asumispalvelupaikkoja vähennetään 100 paikkaa vuoden 2027 aikana alueellinen peittävyys huomioiden.
- Tilapäinen asuminen/lyhytaikaispaikat keskitetään omaan palvelutuotantoon etenkin kriisipaikkatarpeiden osalta.

6) Tuottavuuden parantaminen ja yksikköhintojen hallinta

Asumispalvelut

- Toiminnan ja talouden tasapainoa vahvistetaan kehittämällä palvelurakennetta, hyödyntämällä digitalisaatiota sekä kohdentamalla henkilöstöresursseja asiakastarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on lisätä toiminnan tuottavuutta, vahvistaa asiakaslähtöisyyttä ja turvata laadukkaat palvelut.
- Palvelut tuotetaan kustannusvaikuttavasti ja laadukkaasti. Tavoitteena asumispalveluyksiköiden hoitovuorokausihinnan yhdenmukaistaminen ja keskimääräistä kalliimpiin kulueriin vaikuttaminen erilaisilla toimenpiteillä, kuten tukipalveluiden (ateriat, laitoshuolto, pesulapalvelut) yhdenmukaistaminen. Kehitetään ruokahuollon, laitoshuollon ja logistiikan toimintamalleja. Työ on aloitettu 2026 ja työ jatkuu vuonna 2027. Talouden seuranta kuukausittain sekä hoitovuorokausihinnan seuranta 3x/vuosi. Tavoitteena on laskea keskimääräistä hoitovuorokausihintaa.
- Teknologian (puheentunnistus, tekoäly) vahvempi hyödyntäminen asumispalveluissa esimerkiksi asiakastietojen kirjaamisessa. Teknologian hyödyntäminen asumispalveluissa tukee henkilöstön työn sujuvuutta, parantaa asiakasturvallisuutta ja mahdollistaa työajan kohdentamisen entistä enemmän asiakkaiden kohtaamiseen, hoivaan ja kuntouttavaan toimintaan
- Uusien asumisyksiköiden rakennushankkeet (Iisalmi, Siilinjärvi) ja valmistumiset sekä käyttöönotot (Kuopio, Suonenjoki) tuovat tehokkuushyötyä tilojen käytön, toiminnallisuuden ja kustannusten näkökulmasta asumisyksiköiden toimintaan.
- Jatketaan alueellisten peittävyyksien tarkastelua kokonaisuudessaan alueittain ja asumispaikkoja sopeutetaan palvelutarpeen mukaiseksi
- Tiedolla johtaminen henkilöstömitoituksen ja käyttöasteen optimoinnissa. Käyttöastetta ja palveluprosesseja kehitetään kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi. Toimintakäytänteiden yhtenäistäminen koko hyvinvointialueella sekä asumispalvelupaikkojen tehokas käyttäminen SBM-järjestelmää hyödyntäen.

Yhteiset:

- Otetaan viranomaistyössä käyttöön uuden asiakastietojärjestelmän mahdollistama sähköinen tiedoksianto (suomi.fi) ja paperipostitus postituspalvelua hyödyntäen.
- Lääkelupien hyväksymisprosessissa siirrytään eLoki -järjestelmään, jolla resurssi- ja postitussäästöjä.

7) Työhyvinvoinnin tukeminen

Keskeisenä toimialan sisäisenä tavoitteena vuodelle on 2027 on edelleen vahvistaa työhyvinvointia ja vähentää sairauspoissaoloja. Keskeisenä keinona tavoitteen saavuttamisessa on vahvistaa vuoropuhelua johdon ja koko henkilöstön välillä sekä vahvistaa yhteistä ymmärrystä ja sitoutumista asetettujen tavoitteiden suhteen.

Ikääntyneiden johdon työn riskien arvioinnissa on noussut esiin esihenkilöiden kokemus työn psykososiaalisesta kuormituksesta. Ikääntyneiden palveluissa etsitään keinoja ja toimintamalleja esihenkilötyön hallintaan ja psykososiaalisen kuormituksen vähenemiseen.

Kotiin annettavissa palveluissa on henkilöstön työhyvinvoinnin tukemiseen valittu kolme keskeistä asiakokonaisuuta, joiden teemat ovat nousseet työhyvinvointikyselyssä työhyvinvointia heikentävinä tekijöinä. Asiakokonaisuuksia ovat kotihoidon asiakaskäyntilistojen suunnitteluun panostaminen, perehdytys ja omahoitaja tunti-toimintamallin käynnistäminen. Asiakokonaisuuksien edistämiseen on sovittu rakenteet ja vastuuhenkilöt. Näillä toimilla pyritään selkeyttämään kotihoidon työn arjen sujuvuutta ja vahvistamaan omahoitajuutta.

Talouden tasapainottaminen

Hyvinvointialueen kokonaisedun näkökulmasta toimialan mahdollisuudet talouden sopeuttamiseen ovat rajalliset, sillä palvelujen toimivuus ja palvelupolkujen sujuvuus on kyettävä turvaamaan myös muutostilanteissa. Talousarvion toteutuminen edellyttää, että merkittävä osa sopeuttamistoimista käynnistyy jo ennen talousarviovuoden alkua tai viimeistään alkuvuoden aikana.

Mikäli asumispalvelujen jonotilanne heikkenee, se voi muodostaa riskin talousarvion toteutumiselle. Resurssien turvaaminen on perusteltua kokonaistaloudellisella edulla, sillä oikea-aikaisesti järjestetyt palvelut vähentävät tarvetta kustannuksiltaan raskaampiin palveluihin. Samalla varmistetaan toiminnan lainmukaisuus ja asiakkaiden palvelujen saatavuus säädösten edellyttämällä tavalla.

Talousarviossa huomioidut keskeisimmät menopaineet muodostuvat palkankorotuksista, ja ostopalvelukustannusten kasvusta. Talousarvio on tehty raamiin katetasolla.

Ikääntyneiden toimialan mittarit

Mittarit	Tilinpäätös 2024	Tilinpäätös 2025	Tavoitetaso 2026	Tavoitetaso 2027
Omaishoidon piirissä olevat, % yli 75 v**	4,3	4	4	4
Perhehoidon asiakasmäärä ikääntyneissä % yli 75v***	14	16	300	1
Ympärivuorokautinen asuminen %, yli 75v	7,1	6,9	6,4	6,2
Yhteisöllinen asuminen %, yli 75v	0,24	0,3	1,0	1,0
Laitoshoito %, yli 75v	0,18	0	<0,1	0
Säännöllisten kotihoidon peittävyys % yli 75*	12,9	12,4	14,5	14,5

*2024-2027 kumulatiivinen peittävyys, sisältää yhteisöllisen asumisen

**poikkileikkaus kk:n aikana palvelua saaneista omaishoidon asiakkaista

*** pitkäaikainen, lyhytaikainen ja kiertävä perhehoito

Henkilöstö

Henkilöstöjohtamisen keskeisenä tavoitteena on varmistaa ammattitaitoinen, motivoitunut ja työhönsä sitoutunut henkilöstö niin johtamis- kuin asiakas- ja potilastyössä. Tavoitteena on turvata henkilöstön osaaminen, saatavuus ja pysyvyys palvelutarpeiden sekä lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Samalla vahvistetaan vakituisen henkilöstön osuutta ja vähennetään riippuvuutta sijais- ja vuokratyövoimasta.

Talouden kiristyvät reunaehdot edellyttävät yhteisen hyvinvointialuetasoisen toimintakulttuurin vahvistamista ja uusien toimintatapojen omaksumista. Muutokset voivat lisätä henkilöstön epävarmuutta ja heikentää psykologisen turvallisuuden kokemusta, minkä vuoksi muutoksen johtamisessa korostuvat avoin viestintä, vuorovaikutus ja henkilöstön osallistuminen.

Ikääntyneiden palveluissa jatketaan vuoropuhelurakenteiden sekä päivittäisjohtamisen toimintamallin kehittämistä ja toimeenpanoa. Työn hallinnan tunnetta vahvistetaan selkeyttämällä tehtävänkuvia, työnjakoa ja prosesseja sekä kehittämällä työohjeiden saatavuutta ja hallintaa.

Toimialalla tavoitellaan merkittävää sairauspoissaolojen vähenemistä. Painopiste on edelleen ikääntyneiden palveluiden lähijohdon työnkuvan selkeyttämisessä ja työyksikköön kohdistuvan johtamistyön edellytysten turvaamisessa.

Henkilöstön osalta muutos palvelustrategian mukaiseen kevyeen palvelurakenteeseen tarkoittaa erityisesti:

- Osaamisen päivittämistä, yhdenmukaista toimintakulttuuria, uudenlaisia toimintatapoja.
- Monialaista osaamista erityisesti muistisairaiden asiakkaiden oireiden hoidossa sekä monimuotoisten palvelu- ja elämäntilanteiden hallinnassa.
    - Henkilöstön Validaatio -osaaminen kotona asumisen tukena.
- Henkilöstön työn ja osaamisen kohdentamista kotiin annettaviin palveluihin ja siihen liittyviä työntekijäkohtaisia urakeskusteluja.
- Teknologian hyödyntämistä osana palvelupolkua ja työprosesseja ja siihen liittyvän osaamisen vahvistamista.

Vaikutusarviot

Koska ikääntymiskehityksen mukanaan tuomaan palvelutarpeen kasvuun ei voida vastata täysimääräisesti nykyisellä palvelurakenteella käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa, palvelurakennetta tulee uudistaa nykyistä kevyemmäksi palvelurakenneuudistusohjelman mukaisesti. Palvelurakenneuudistuksen ohella yhtä keskeistä on toiminnan tuottavuuden ja tehokkuuden parantaminen. Vaikean taloustilanteen edellyttämä muutoksen nopeus muodostaa riskin palvelujen järjestymiselle oikea-aikaisesti niin kotihoidolle kuin asumispalveluille. Tämä huomioiden muutoksen nopeus voi muodostaa riskin myös talousarvion toteutumiselle. Riskien toteutumista arvioidaan jatkuvan seurannan avulla.

Talousarvio 2027 sisältää tavoitteen mukaisen painotuksen kotiin vietävien palvelujen kokonaisuuteen. Myös ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä edistetään tavoitteena vaikuttaa syntyvään pitkäaikaishoivan kysyntään.

Keskeisiä hyvinvointialuetasoisen edun mukaisia edistettäviä painopisteitä vuonna 2027 ovat:

- Sujuva palvelupolku. Todellisia muutoksia hoidon laadussa tai tehokkuudessa saadaan aikaan vasta, kun ammattilaisten yhteistyö toimii käytännön palveluprosesseissa.
- Kyky tuottaa monialaista ja vaikuttavaa kuntoutusta, hoitoa ja hoivaa erityisesti muistisairaiden asiakkaiden vaativissa ja monimuotoisissa elämäntilanteissa.
- Kyky perussairauksien ja toimintakyvyn hyvään hoitoon ja ikääntyneen toimintakyvyn laskun ennaltaehkäisyyn integroidulla toimintamallilla.
- Kyky reagoida äkillisesti esille nouseviin hoidollisiin tai muihin palvelutarpeisiin kotioloissa.
- Kyky tunnistaa ikääntyneiden päivystykselliset tilanteet, joissa kotiin vietävin palveluiden avulla tilanne voidaan hoitaa ilman osastohoitojaksoa.
- Kyky ratkaista mahdollisimman oikea-aikaisesti muuta viiveettä osastohoitojakson loppuun liittyvään kotiuttamisen liittyvät kysymykset.
- Kyky monialaiseen palvelutarpeen arvioon ja vaihtoehtoihin palvelujen järjestämiseksi. Kevyempien palvelujen ensisijaisuus toteutuu.
- Kyky järjestää palveluita mahdollisimman lyhyin viivein

Keskeinen toimialat ylittävä pitkän aikavälin tavoite on tunnistaa ja ratkaista jo käynnissä olevissa toimintaympäristön muutoksissa iäkkäisiin kohdistuvat systeemivaikutukset, jotka yhdessä vaikuttavat raskaampien palvelujen kysyntään, eli käytännössä hoivan tarpeeseen. Hoivan tarpeen pysyvä väheneminen on välttämätön edellytys ja kehityskulku, joka mahdollista rakenteen keventymisen tavoitteen mukaisesti.

Toinen talousarvion 2027 keskeinen vaikutus kohdistuu henkilöstöön. Palvelurakenneuudistus siirtää työn tekemistä aiempaa enemmän osasto- ja asumisyksiköistä asiakkaiden koteihin. Uudet palvelut edellyttävät henkilöstöltä uudenlaista osaamista entistä monimuotoisemmassa toimintaympäristössä. Onnistuminen edellyttää myös kykyä työskennellä moniammatillisesti ja ratkaista asiakkaiden palvelu- ja hoitotarpeita yhdessä eri toimijoiden kanssa.

Palvelurakenteen muutosten lisäksi talouden sopeuttamistoimet lisäävät henkilöstön kokemaa epävarmuutta. Siksi organisaation on kyettävä vahvistamaan henkilöstön osaamista, työhyvinvointia ja osallisuutta sekä tukemaan heidän rooliaan tulevaisuuden hyvinvointialueen rakentajina.

Talousarvion 2027 toimenpiteiden tarkoitus on varmistaa palvelurakenne, jolla kyetään vastaamaan ikääntyneiden lisääntyvään hoivan tarpeeseen 2030-luvulla samalla, kun henkilökunnan saatavuuden odotetaan oleellisesti hankaloituvan.